

Brüsszel, 2021.9.29.
COM(2021) 599 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

**A VESZÉLYES ANYAGOKKAL KAPCSOLATOS SÚLYOS BALESETEK
VESZÉLYÉNEK KEZELÉSÉRŐL SZÓLÓ 2012/18/EU IRÁNYELVNEK A 2015 ÉS
2018 KÖZÖTTI IDŐSZAKBAN TÖRTÉNŐ VÉGREHAJTÁSÁRÓL ÉS HATÉKONY
MŰKÖDÉSÉRŐL**

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	2
1. ÖSSZEFOGLALÁS A TAGÁLLAMOK JELENTÉSEIRŐL	3
1.1. Az üzemekre vonatkozó statisztikák	3
1.1.1. Üzemek száma.....	3
1.1.2. Külső védelmi tervek.....	5
1.1.3. A nyilvánosság tájékoztatása.....	7
1.1.4. Hatósági ellenőrzés.....	8
1.1.5. Az üzemeltetés megtiltása, szankciók és egyéb kényszerítő eszközök	9
1.2. Súlyos balesetekre vonatkozó statisztika.....	10
2 TOVÁBBI LÉPÉSEK AZ IPARI BALESETEK HATÉKONYABB MEGELŐZÉSE ÉRDEKÉBEN	13
3 KÖVETKEZTETÉSEK	15

BEVEZETÉS

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek komoly fenyegetést jelentenek az emberekre és a környezetre. Az ilyen balesetek továbbá gyakran jelentős gazdasági veszteséget okoznak és megzavarják a fenntartható növekedést. Ugyanakkor a vegyi anyagok alapvető szerepet játszanak a legtöbb mindennapi tevékenységünkben, mivel gyakorlatilag minden általunk használt eszközben jelen vannak, hozzájárulnak jólétünkhöz, egészségünk és biztonságunk védelméhez, illetve az innováció terén hasznosítva megoldásokat kínálnak az új kihívásokra. A kapcsolódó kockázatok minimalizálása érdekében intézkedéseket kell hozni a veszélyes anyagok által okozott súlyos balesetek megelőzése, és – amennyiben mégis ilyen balesetekre kerülne sor – a megfelelő felkészültség és válaszlépések biztosítása céljából.

Az európai zöld megállapodásról szóló közlemény előírja a Bizottság számára, hogy fokozza az ipari balesetek hatékonyabb megelőzése érdekében a tagállamokkal folytatott együttműködését¹. Ezen túlmenően a Bizottság a szennyezőanyag-mentességi cselekvési tervben² bejelentette, hogy tovább fogja erősíteni a tagállamoknak nyújtott támogatását, például az üzemek kockázatainak értékelése terén, hogy fokozza a megelőző intézkedések hatékonyságát és csökkentse az esetleges balesetek következményeit.

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről szóló 2012/18/EK irányelv³ (a továbbiakban: Seveso III. irányelv) rendelkezik a súlyos balesetek megelőzésére és azok következményeinek csökkentésére szolgáló kockázatkezelési intézkedések vonatkozó keretéről. Ez a „Seveso-jogszabályok” legfrissebb generációja, amely 2015. június 1-jén lépett hatályba. Az elődeihez képest szigorítja a nyilvánosság részvételére és tájékoztatására, a területfelhasználás tervezésére és a nyilvánosság tagjainak igazságszolgáltatáshoz való jogára vonatkozó rendelkezéseket, és szigorúbb ellenőrzési normákat vezet be a biztonsági szabályok hatékony végrehajtásának biztosítása érdekében.

A tagállamok a 21. cikk (2) bekezdésével összhangban négyévente jelentést készítenek a Bizottság számára ezen irányelv végrehajtásáról. Ez a jelentés a 29. cikknek megfelelően összefoglalja a tagállamok által a 2015 és 2018 közötti időszakra vonatkozóan benyújtott információkat (az Egyesült Királyság ebben az időszakban még tagja volt az Európai Uniónak).

A jelentés két részből áll:

- Az I. rész összefoglalja a Seveso-irányelv végrehajtásával kapcsolatban a tagállamok által szolgáltatott információkat. Az 1.1. pont a korábban azonosított problémás területekre összpontosító kérdőív⁴ segítségével gyűjtött információkat tartalmazza. Ez

¹ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, az Európai Tanácsnak, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai zöld megállapodás (COM/2019/640 final).

² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Bolygónk egészségessé tétele mindenki számára – Unió cselekvési terv: „Út a szennyezőanyag-mentes levegő, víz és talaj felé” (COM/2021/400 final).

³ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/18/EU irányelve (2012. július 4.) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről, valamint a 96/82/EK tanácsi irányelv módosításáról és későbbi hatályon kívül helyezéséről (HL L 197., 2012.7.24., 1. o.).

⁴ 2014/896/EU: A Bizottság végrehajtási határozata (2014. december 10.) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről szóló 2012/18/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásával kapcsolatos információk tagállamok általi közlése formátumának megállapításáról (az értesítés a C(2014) 9335. számú dokumentummal történt).

az összefoglaló azért készült, hogy felmérje a végrehajtás mértékét és a kezelendő hiányosságokat. Az 1.2. pont ezt baleseti adatokkal egészíti ki, amelyek az Európai Bizottság Közös Kutatóközpontjának Súlyos Balesetek Veszélyeivel Foglalkozó Irodája által kezelt eMARS adatbázis⁵ elemzéséből származnak.

- A II. rész felvázolja azokat a tervezett intézkedéseket, amelyeken a Bizottság a tagállamokkal együttműködésben be kíván vezetni az ipari balesetek megelőzésének eredményesebbé tételének érdekében. Ezen intézkedések többek között a végrehajtás hiányosságait orvosolják.

Az előző értékelésekhez hasonlóan a Bizottság külső szolgáltatóval kötött szerződést a tagállamok által benyújtott jelentések, valamint az egyéb lényeges adatok kielemezésére. A vállalkozó által készített jelentés⁶ részletesen elemzi a bejelentett információkat – minden egyes tagállamokra vonatkozóan külön is tartalmaz elemzést – és egyéb elérhető információkat.

A 28 tagállam által benyújtott összes információ, valamint a kérdőív és a korábbi jelentéstételi időszakokra vonatkozó jelentések szintén nyilvánosan hozzáférhetők⁷.

1. ÖSSZEFOGLALÁS A TAGÁLLAMOK JELENTÉSEIRŐL

Mind a 28 tagállam⁸ benyújtotta a Bizottságnak a 2015 és 2018 közötti időszakra vonatkozó négyévenkénti jelentését.

1.1. Az üzemekre vonatkozó statisztikák

1.1.1. Üzemek száma

A tagállamok jelentései szerint 2018-ban összesen 11 776 üzem tartozott a Seveso III. irányelv hatálya alá (vö. 1. ábra). Ez 479-cel több az előző jelentéstételi időszakhoz (2012–2014) képest, amelynek végén 11 297 üzemet jelentettek. Az üzemek legnagyobb része Németországban (31 %), Franciaországban (11 %), Olaszországban (8 %), az Egyesült Királyságban (8 %) – amely a vonatkozó jelentéstételi időszakban még uniós tagállam volt – és Spanyolországban (7 %) található.

A jelentéstételi időszakban a felső küszöbértékű üzemek (UTE) és az alsó küszöbértékű üzemek (LTE)⁹ aránya közel állandó volt: átlagosan 43 % (5 090 üzem) volt UTE és 57 % (6 686 üzem) LTE.

⁵ Súlyos balesetek jelentési rendszere (<https://emars.jrc.ec.europa.eu>).

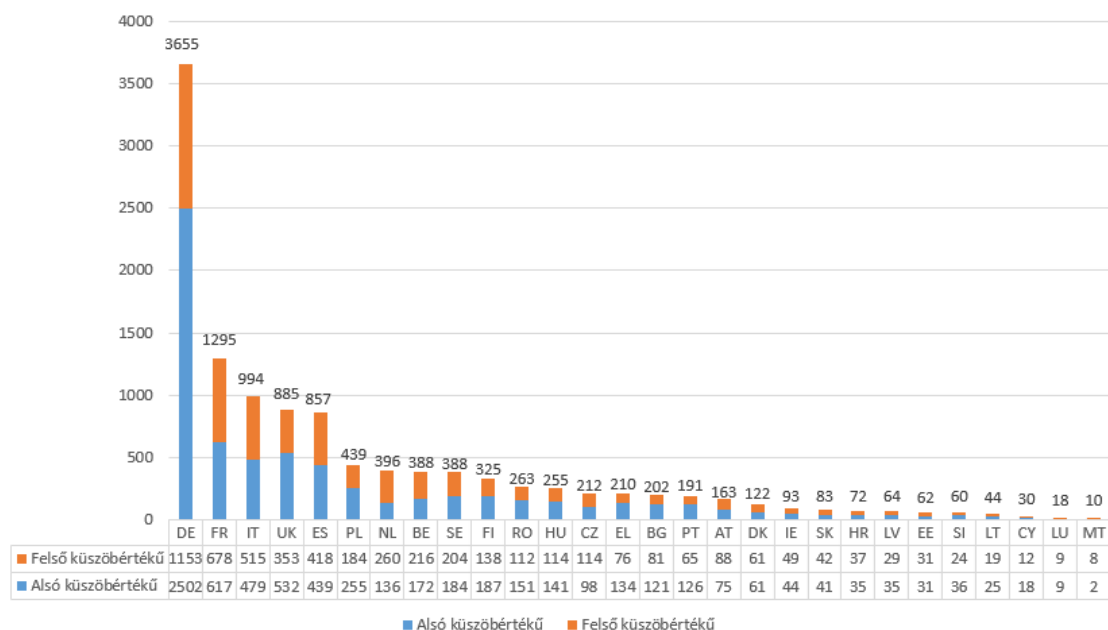
⁶ <https://circabc.europa.eu/w/browse/df2c6a1c-99bb-4b13-b68c-b8a1e33c95c5>

⁷ <https://circabc.europa.eu/w/browse/4cc9ca17-0920-4d8a-8796-6ffa170612b7>

⁸ A 2015–2018-as időszakban az Egyesült Királyság még az EU tagállama volt.

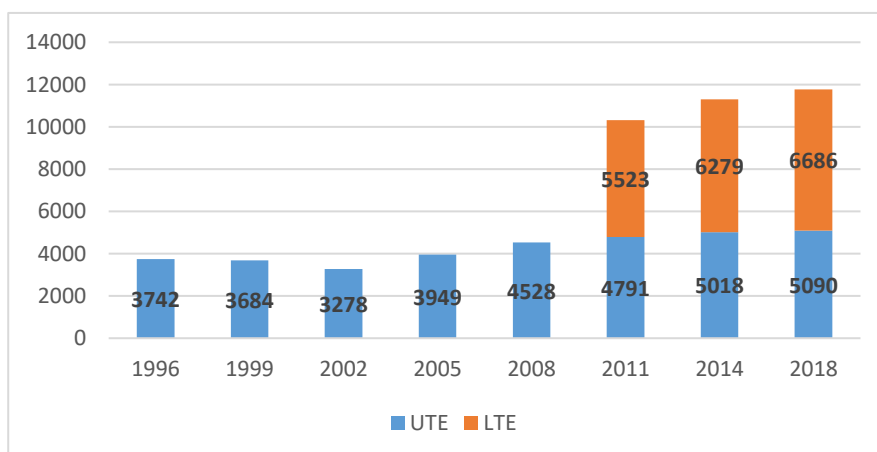
⁹ Az irányelv hatálya azokra az üzemekre terjed ki, ahol bizonyos határértéket meghaladó mennyiségben lehetnek jelen veszélyes anyagok (pl. feldolgozás vagy tárolás során). A jelen lévő veszélyes anyagok mennyiségétől függően az üzemek alsó vagy felső küszöbértékű üzemnek minősülnek, az utóbbira szigorúbb követelmények vonatkoznak.

1. ábra: A Seveso-irányelv hatálya alá tartozó üzemek száma 2018-ban

Ahogy a 2. ábra mutatja, az irányelv hatálya alá tartozó üzemek számában lassú, de folyamatos emelkedés figyelhető meg. Ez azzal függ össze, hogy az EU-ban ezen időszak alatti három bővítési fordulóra (2004, 2007 és 2013) is sor került, és a Seveso II. irányelv 2012-es felülvizsgálatát követően megnőtt a Seveso III. irányelv hatálya alá tartozó veszélyes anyagok száma. Az alsó küszöbértékű üzemekre vonatkozó adatokat csak a 2009 és 2011 közötti jelentéstételi időszakról kezdve jelentették.

2. ábra: A bejelentett üzemek számának alakulása¹⁰

A Seveso-üzemek kategorizálására használt tevékenységek közül négy lefedi az üzemek közel 45 %-át:

1. Általános vegyianyag-előállítás és -forgalmazás (1 850 létesítmény = 15,1 %)

¹⁰ Az 1996-ra és 1999-re vonatkozó adatok nem teljesen összehasonlíthatók az üzemek és a létesítmények eltérő fogalommeghatározásai miatt. Több, azonos üzemben található létesítményt jelenthettek külön-külön, ami magyarázatul szolgál a 2002-ben látszólag bekövetkezett csökkenésre. Ezenkívül a Seveso III. irányelvvel megváltozott a veszélyes anyagok osztályozása.

2. Villamosenergia-termelés, -ellátás és -elosztás (1 606 létesítmény = 13,2 %)
3. Üzemanyag-tárolás (1 190 üzem = 9,8 %)
4. Nagy- és kiskereskedelem (930 üzem = 7,6 %)

1.1.2. Külső védelmi tervek

A Seveso III. irányelv 12. cikke előírja az üzemeltetők számára, hogy bocsássák az illetékes hatóságok rendelkezésére a felső küszöbértékű üzemekre vonatkozó külső védelmi tervek elkészítéséhez szükséges információkat. E tervek jelentősen hozzájárulnak ahhoz, hogy a súlyos balesetekre gyorsan és összehangoltan lehessen reagálni, és meghatározó szerepet játszanak a balesetek hatásainak minimalizálásában.

A védelmi terveket legalább háromévente felül kell vizsgálni és ki kell próbálni.

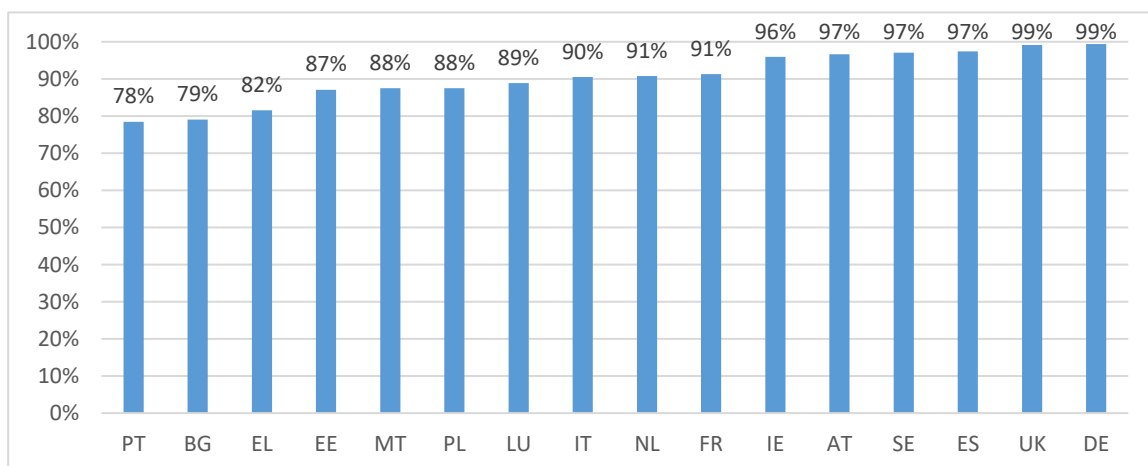
1.1.2.1. Külső védelmi tervek kidolgozása

Amint azt a 3. ábra mutatja, a jelentési időszak végén a legtöbb felső küszöbértékű üzem rendelkezett külső védelmi tervvel. A felső küszöbértékű üzemek átlagosan 91 %-ának volt külső védelmi terve a 2015 és 2018 közötti időszak végén. A létesítmények 4 %-a azért nem rendelkezett külső védelmi tervvel, mivel az illetékes hatóságok a Seveso III. irányelv 12. cikkének (8) bekezdése alapján úgy határoztak, hogy a biztonsági jelentésben szereplő információkra tekintettel a külső védelmi terv kidolgozására vonatkozó követelmény nem alkalmazandó.

A külső védelmi terv hiányát az illetékes hatóságok leggyakrabban azzal indokolják, hogy értékelésük alapján a súlyos balesetek következményei nem lépnék túl a terület határait, és/vagy nem jelentenének potenciális kockázatot az emberi egészségre és a környezetre. Azt is fel szokták hozni magyarázatként, hogy bizonyos esetekben a baleseti forgatókönyvekre más veszélyhelyzet-reagálási tervek is kiterjednek (pl. tengeri és part menti veszélyhelyzetekre vonatkozó tervek vagy az illetékes tűzoltóság reagálási terve).

A felső küszöbértékű üzemek fennmaradó 5 %-a (azaz több mint 200 felső küszöbértékű uniós üzem) nem rendelkezett külső védelmi tervvel, és ezáltal nem felelt meg a Seveso III. irányelv rendelkezéseinek. Ez azonban javulást jelent az előző jelentéstételi időszak óta, amikor a felső küszöbértékű üzemek 12 %-a nem rendelkezett külső védelmi tervvel.

3. ábra: Azon felső küszöbértékű üzemek aránya, amelyek esetében a jelentési időszakban

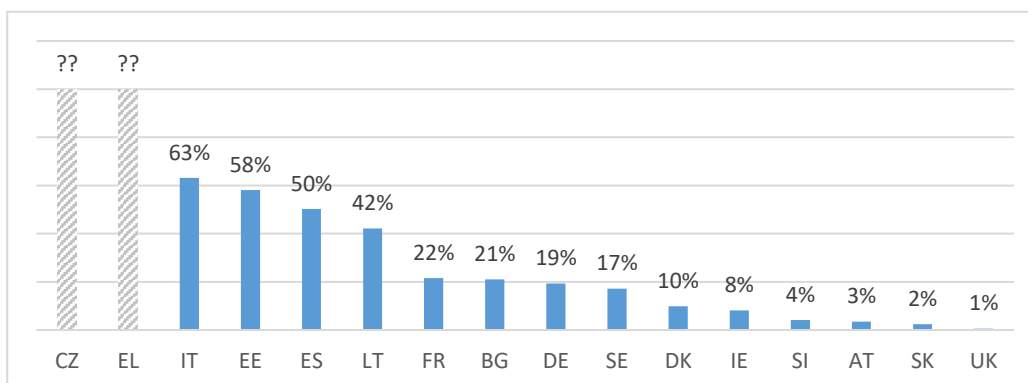

1.1.2.2. A külső védelmi tervek kipróbálása és felülvizsgálata

Ami a Seveso III. irányelv 12. cikkének (6) bekezdését és a tagállamok azon kötelezettségét illeti, hogy biztosítsák a külső védelmi tervek megfelelő időközönként, de legalább háromévente történő felülvizsgálatát, kipróbálását és naprakésszé tételét, a 2015–2018-as jelentéstételi időszak enyhe javulást mutat a korábbiakhoz képest. A 2006 és 2008 közötti jelentéstételi időszakban a külső védelmi tervek 60 %-át vizsgálták felül és próbálták ki; a 2009 és 2011 közötti időszakban ezen arány 73 %-ra nőtt, és 2014 végére elérte a 75 %-ot. A 2015–2018-as jelentéstételi időszakban az összesen 5 090 külső védelmi terv 77 %-át próbálták ki.

A Bizottság megjegyzi, hogy a helyzet tagállamonként eltérő: A legtöbb tagállam maradéktalanul teljesíti a Seveso III. irányelvben foglalt, a külső védelmi tervek kipróbálásával és felülvizsgálatával kapcsolatos rendelkezéseket, míg néhány más tagállamban nagyon magas a meg nem felelés aránya. A jelentett információkat a 4. ábra ismerteti.

4. ábra: A 2015 és 2018 között ki nem próbált külső védelmi tervek¹²

1.1.3. A nyilvánosság tájékoztatása

A 14. cikk (1) bekezdésének megfelelően a tagállamok biztosítják, hogy az V. mellékletben felsorolt információk a nyilvánosság számára állandóan elérhetőek legyenek, ideértve az elektronikus úton való elérhetőséget is.

17 tagállam esetében az információk az összes üzemre vonatkozóan folyamatosan hozzáférhetőek, többek között elektronikus formában is, és azokat szükség esetén frissítik. A fennmaradó 11 tagállam nem teljesítette teljes mértékben a 14. cikk (1) bekezdésében

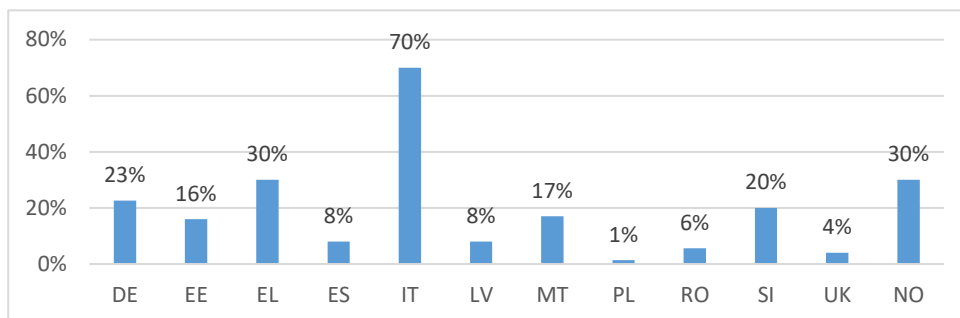
¹¹ Megjegyzés: az ábrán nem említett tagállamok arról számoltak be, hogy eleget tesznek a felső küszöbértékű üzemekre vonatkozó külső védelmi tervek kidolgozására vonatkozó kötelezettségnek.

¹² Megjegyzés: az ábrán nem szereplő tagállamok azt jelentették, hogy a 2015–2018-as időszakban minden külső védelmi tervet kipróbáltak. Görögország és a Cseh Köztársaság arról számolt be, hogy az összes külső védelmi tervnek csak egy részét próbálták ki, azonban nem jelezték, hogy hányat nem próbáltak ki – így az ábrán szürke színnel szerepelnek.

foglaltakat¹³, annak ellenére sem, hogy ezeket az információkat kérésre nyilvánosságra hozzák.

A tagállamokat arra kérték, hogy jelentsék azon üzemek arányát, amelyek esetében az irányelv V. mellékletében felsorolt információkat nem tették folyamatosan elérhetővé. Ezeket az információkat az 5. ábra tartalmazza.

5. ábra: Azon üzemek aránya, amelyek esetében az V. mellékletben szereplő információkat **nem** tették folyamatosan elérhetővé¹⁴

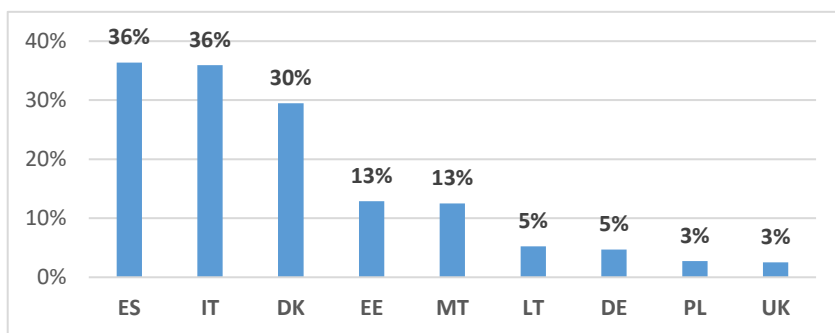
Emellett a 14. cikk (2) bekezdése előírja, hogy – kizárólag a felső küszöbértékű üzemek esetében – a tagállamok biztosítják, hogy minden olyan személy, akit súlyos baleset valószínűleg érinthet, rendszeresen, kérés nélkül tájékoztatást kapjon a biztonsági intézkedésekről és a súlyos baleset esetén követendő magatartásról.

A felső küszöbértékű üzemek 92 %-a nyilvánosan elérhetővé tette ezeket az információkat. Ez 11 %-os növekedést jelent a 2012 és 2014 közötti időszakhoz képest, amikor a felső küszöbértékű üzemek 81 %-a tette nyilvánosan elérhetővé ezeket az információkat. A végrehajtás ezen vonatkozásával kapcsolatban bejelentett információkat a 6. ábra ismerteti.

¹³ Azon tagállamokkal szemben, melyek esetében a 14. cikk (1) bekezdésének való meg nem felelés a helytelen átültetés következménye, kötelezettségszegési eljárást indítottak vagy indítanak. A meg nem felelés egyéb eseteit illetően a Bizottság tovább vizsgálja a meg nem felelés mögöttes okait. Amennyiben az ilyen hiányosságok – amelyek növelik a balesetek kockázatát, és ezáltal aláássák az irányelv célkitűzéseit –, strukturális, nem pedig egyszeri problémákból erednek, a Bizottság adott esetben fontolóra veszi kötelezettségszegési eljárás indítását.

¹⁴ Megjegyzés: az ábrán nem szereplő tagállamok a jelentéseikben azt közölték, hogy biztosították az V. melléklet szerinti információk folyamatos elérhetőségét a területükön lévő üzemek vonatkozásában.

6. ábra: Azon felső küszöbértékű üzemek teljes száma és százalékos aránya (%), amelyek esetében a biztonsági intézkedésekre és a súlyos baleset esetén követendő magatartásra vonatkozó információkat **nem** tették nyilvánosan elérhetővé¹⁵

1.1.4. Hatósági ellenőrzés

A Seveso III. irányelv 20. cikke előírja a tagállamok számára, hogy hatósági ellenőrzési rendszert és minden üzemre vonatkozóan hatósági ellenőrzési programot alakítsanak ki. A felső küszöbértékű üzemeket tizenkét havonta, az alsó küszöbértékű üzemeket pedig harminchat havonta kell ellenőrizni, kivéve, ha szisztematikus értékelésen alapuló hatósági ellenőrzési programot alkalmaznak.

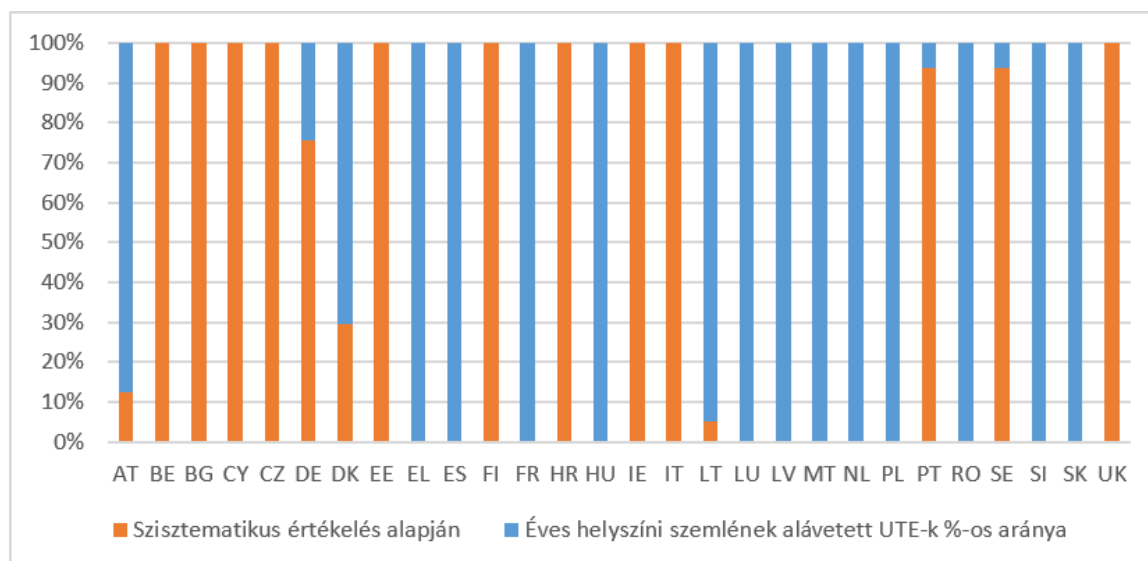
A 20. cikk (5) bekezdése szerint az érintett üzemek veszélyeire vonatkozó szisztematikus értékelésnek legalább az érintett üzemek emberi egészségre és környezetre gyakorolt lehetséges hatásain, valamint a Seveso III. irányelvben foglalt feltételek teljesítésére vonatkozó korábbi adatokon kell alapulnia. Ezeknek a kritériumoknak legalább ugyanolyan szintű hatékonyságot kell biztosítaniuk, mint az évente vagy háromévente végzett ellenőrzéseknek. Ez a rendelkezés mind a felső küszöbértékű, mind az alsó küszöbértékű üzemekre vonatkozik.

Adott esetben a más uniós jogi aktusok alapján elvégzett hatósági ellenőrzések vonatkozó megállapításait is figyelembe kell venni.

Az illetékes hatóságok utolsó jelentéstételi időszakban jelentett adataiból kiderül, hogy mostanra a felső küszöbértékű üzemek többségét (az összesen 5 090 felső küszöbértékű üzemből 3 556-ot) évente ellenőrzik (vö. 7. ábra). A fennmaradó üzemek esetében a hatósági ellenőrzési program – ideértve a helyszíni szemlék gyakoriságát – az adott üzemet érintő súlyos balesetek veszélyének szisztematikus értékelésén alapul.

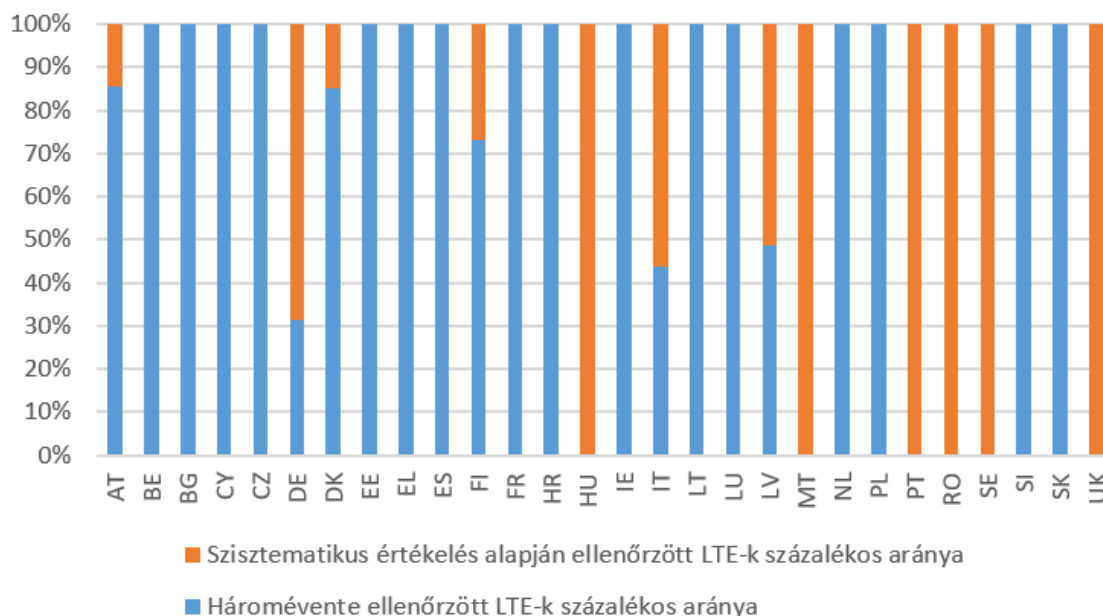
¹⁵ Megjegyzés: az ábrán nem szereplő tagállamok arról számoltak be, hogy a területükön található valamennyi üzem ezeket az információkat nyilvánosan elérhetővé tette.

7. ábra: A tagállamok által ellenőrzött felső küszöbértékű üzemek aránya

Ami az alsó küszöbértékű üzemeket illeti, majdnem mindegyiküket (az összesen 6 686 alsó küszöbértékű üzemből 6 140-et) háromévente ellenőrzik (vö. 8.ábra). A fennmaradó üzemek esetében a hatósági ellenőrzési program – ideértve a helyszíni szemlék gyakoriságát – az adott üzemet érintő súlyos balesetek veszélyének szisztematikus értékelésén alapul.

8. ábra: A tagállamok által ellenőrzött alsó küszöbértékű üzemek aránya

1.1.5. Az üzemeltetés megtiltása, szankciók és egyéb kényszerítő eszközök

A Seveso III. irányelv 19. cikke értelmében a tagállamok megtiltják minden olyan üzem üzemeltetését, amelynek esetében az üzemeltető által a súlyos balesetek megelőzése és mérséklése érdekében tett intézkedések súlyosan hiányosak, beleértve például a hatósági

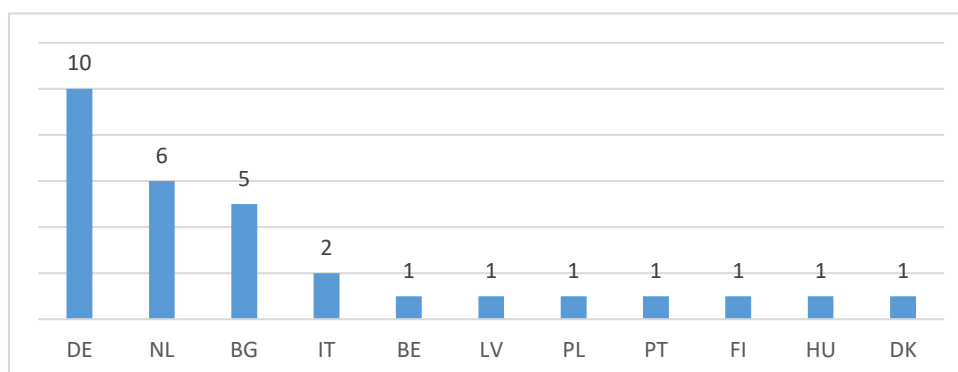
ellenőrzési jelentésben meghatározott szükséges intézkedések megtételének súlyos elmulasztását. Továbbá a 28. cikk előírja, hogy a tagállamok megállapítják a Seveso III. irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciókat. A szankcióknak hatékonyak, arányosnak és visszatartó erejűnek kell lenniük.

A legtöbb tagállam arról számolt be, hogy a jelentéstételi időszak alatt egyetlen üzem üzemeltetését sem tiltották be amiatt, hogy az üzemeltető által a súlyos balesetek megelőzése és mérséklése érdekében hozott intézkedések súlyosan hiányosak voltak (vö. 9. és 10. ábra). A jelentéstételi időszakban összesen 8 207 kényszerítő intézkedést regisztráltak. Hollandia és Románia jelentette messze a legtöbb esetet (4 023, illetve 3 586).

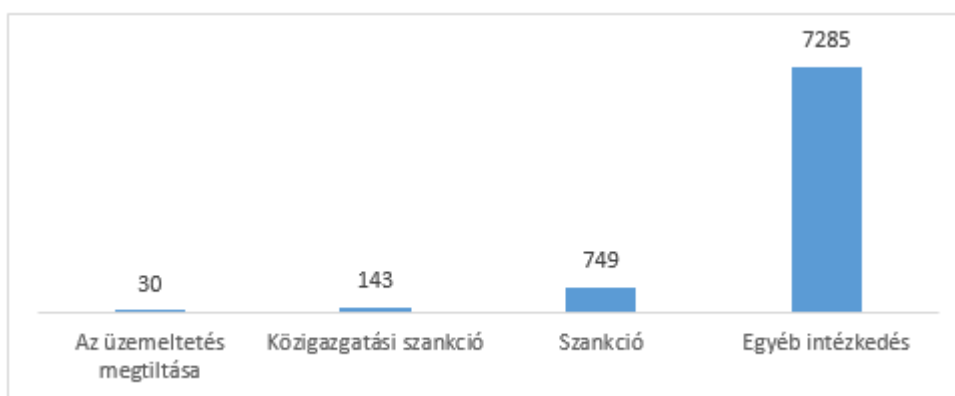
Néhány tagállam részletekkel szolgált a szankcióként kiszabott bírságok teljes összegéről (pl. Szlovákia: 25 250 EUR, Lettország: 6 335 EUR).

A tagállamok általában véve szívesebben alkalmaznak korrekciós intézkedéseket – például figyelmeztetés kiadását –, mint kényszerítő intézkedést. A gazdasági szereplőkkel való szorosabb együttműködés rendszerint jól működik, ezért a kényszerítő intézkedésekre és szankciók kivetésére jellemzően csak kivételes esetben kerül sor.

9. ábra: Azon üzemek száma összesen, amelyek üzemeltetését a jelentési időszak alatt betiltották

10. ábra: A jelentett kényszerítő intézkedések teljes száma intézkedéstípusonként

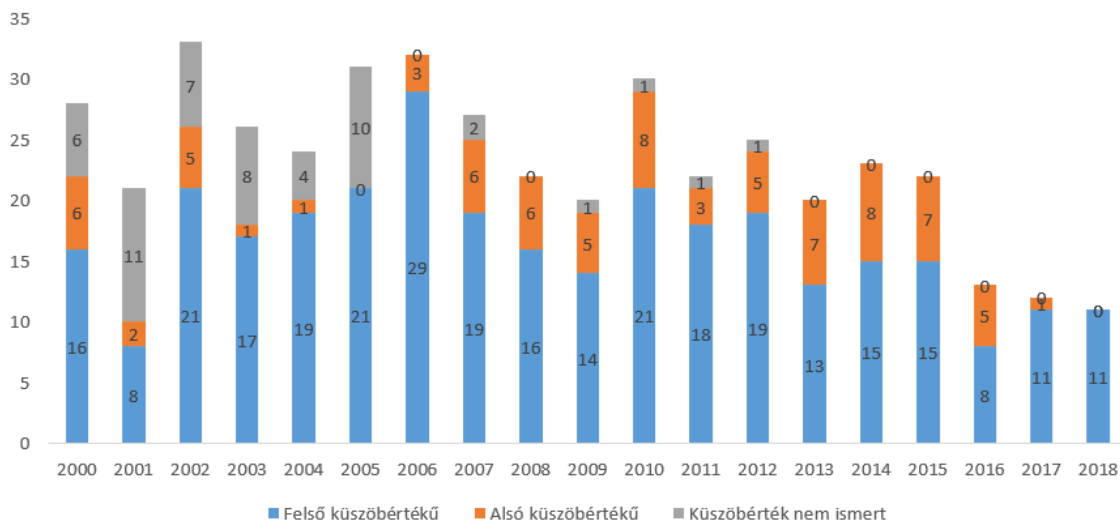
1.2. Súlyos balesetekre vonatkozó statisztika

A súlyos balesetek száma az egyik legfontosabb mutatója annak, hogy a Seveso III. irányelv összességében mennyire eredményes az ilyen balesetek számának és káros hatásainak minimálisra csökkentésében. A 18. cikk értelmében a tagállamok tájékoztatják a Bizottságot azokról a területükön bekövetkezett súlyos balesetekről, amelyek megfelelnek a VI. melléklet feltételeinek.

2000 és 2018 között összesen 518 balesetet regisztráltak az eMARS adatbázisban. Ebből az 518 balesetből 442-t (85 %) olyan súlyos balesetként azonosítottak, amelyre fennállnak a Seveso III. irányelv VI. mellékletében meghatározott feltételek. Amint azt a 11. ábra mutatja, az elmúlt években a súlyos balesetek száma összességében nem mutatott nagy ingadozást annak ellenére, hogy a Seveso III. irányelv hatálya alá tartozó üzemek száma növekedett. A 2005–2015-ös időszakban a balesetek száma – ellenőrzött adatok alapján – éves szinten kevesebb mint 25, miközben összesen 11 776 üzem tartozik az irányelv követelményeinek hatálya alá¹⁶.

Figyelembe véve az Európai Unió nagyon magas iparosodottsági szintjét, az alábbi adatok azt mutatják, hogy a Seveso III. irányelv jelentősen hozzájárul a súlyos balesetek ritkább előfordulásához. Az irányelv széles körben referenciaként szolgál az ipari balesetekkel kapcsolatos politika tekintetében, és világszerte számos országban szolgált követendő jogalkotási modellként.

11. ábra: A VI. mellékletben foglalt kritériumok közül legalább egynek megfelelő súlyos balesetek száma a 2000 és 2018 közötti időszakban

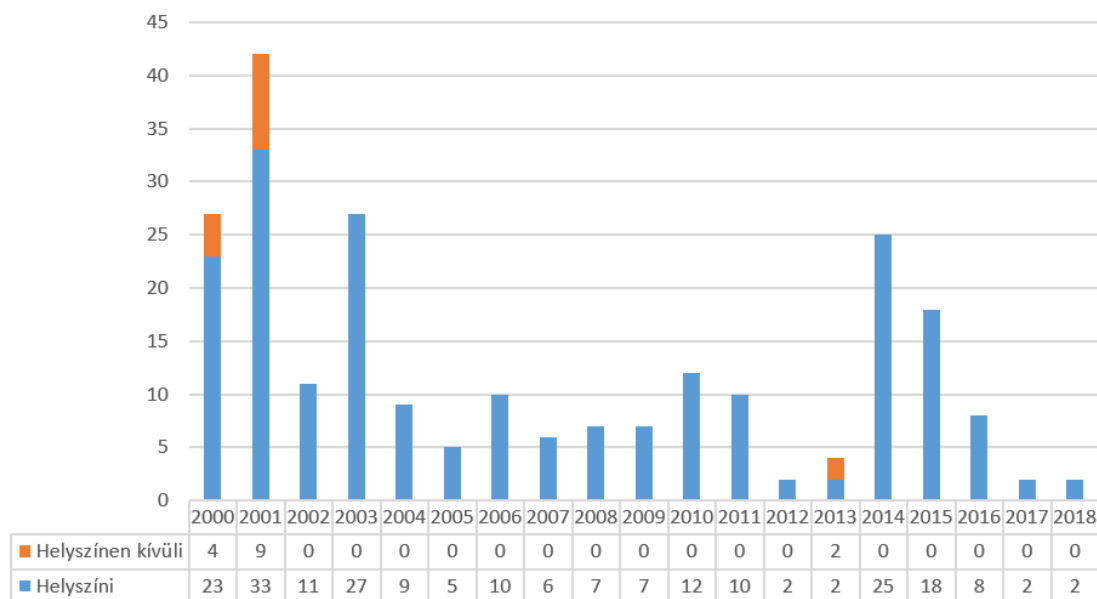

Bár az elmúlt években viszonylag alacsony volt a súlyos vegyi balesetek miatti

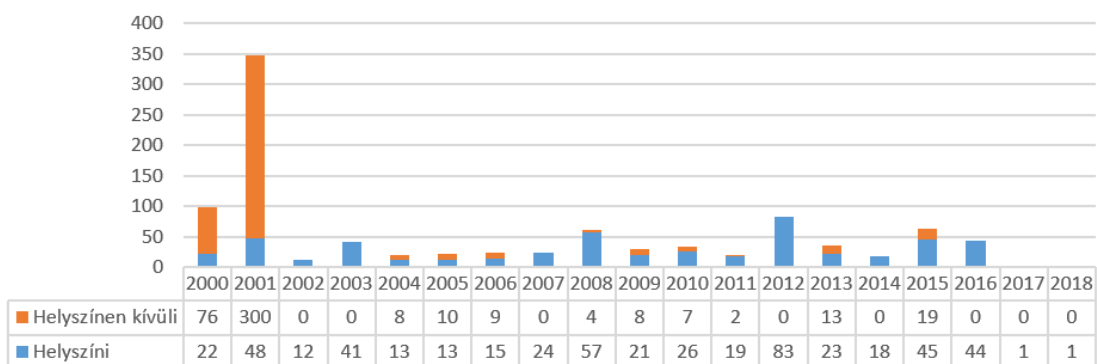
¹⁶ Ez a jelentés a 2015–2018-as időszakot öleli fel, azonban a tagállamok által a 2016 és 2018 közötti időszakra vonatkozóan szolgáltatott információkat körültekintően kell értelmezni, mivel a vizsgálatok késedelme, a belső vizsgálatok és a fordítás miatt valószínűleg hiányosak az eMARS adatbázisban szereplő információk.

halálesetek száma, 2014-ben és 2015-ben is sokkal magasabb volt a halálos kimenetelű balesetek száma, ami rávilágít annak fontosságára, hogy fenntartsuk az éberséget a vegyi balesetek kockázataival szemben (vö. 12. és 13. ábra).

12. ábra: Helyszíni és helyszínen kívüli halálesetek száma 2000 és 2018 között

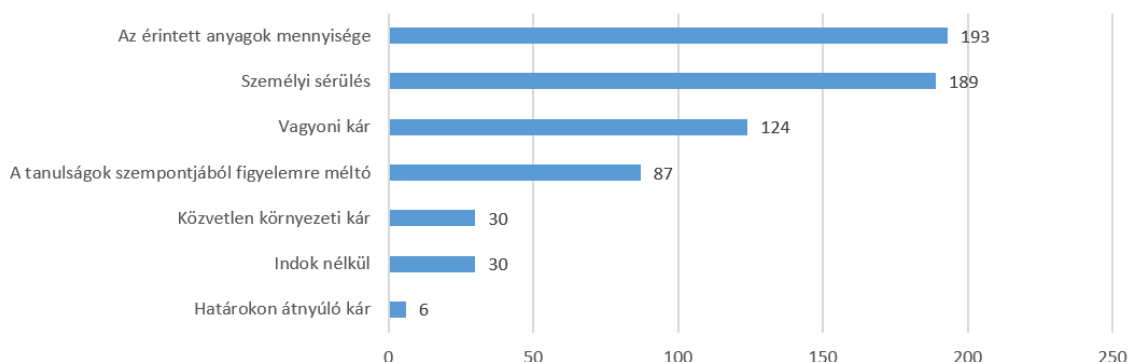
13. ábra: Helyszíni és helyszínen kívüli sérülések száma 2000 és 2018 között

A 2000 és 2018 közötti időszakban nem történt változás abban, hogy a súlyos balesetek Bizottság felé történő jelentésének a VI. mellékletben foglalt hat kritériuma közül melyek a leggyakrabban jelentett kritériumok. E kritériumok a következők:

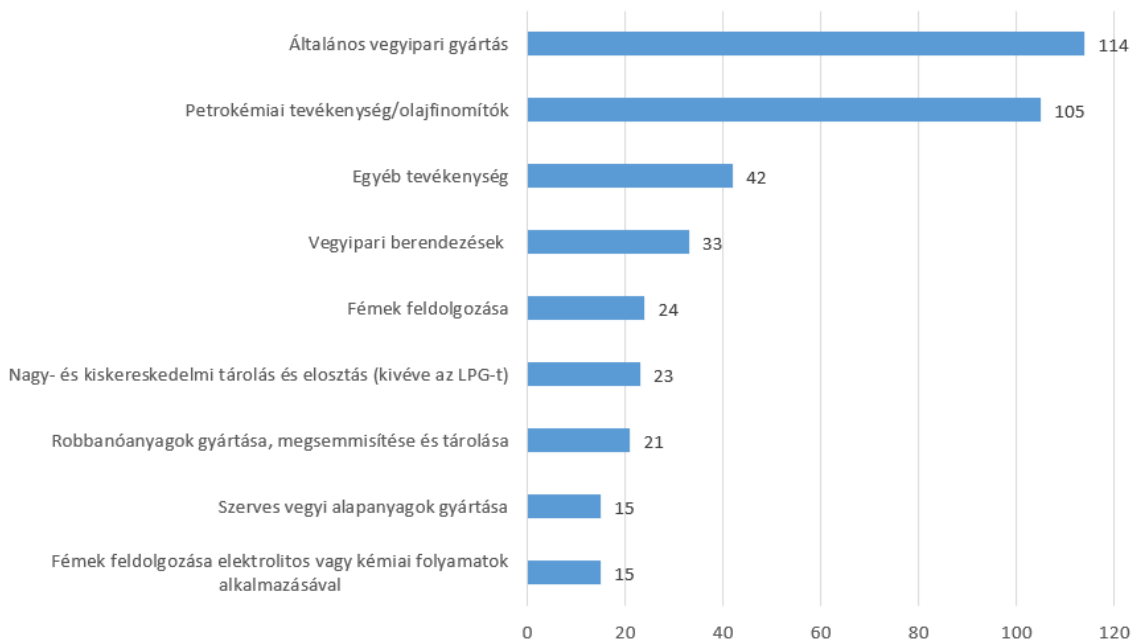
- az érintett anyagok mennyisége,
- személyi sérülés,
- vagyoni kár.

14. ábra: A súlyos balesetek eMARS adatbázisba való bejelentésének kritériumai a 2000 és 2018 közötti időszakban^{17, 18}

Ami az érintett ipari tevékenységet illeti, az összegyűjtött adatok azt mutatják, hogy a vegyianyaggyártás (114 súlyos baleset) és a petrokémiai és olajfinomítási ágazat (105 súlyos baleset) van a legnagyobb mértékben kiteve a súlyos balesetek veszélyének (vö. 15. ábra).

15. ábra: Balesetek és rendkívüli események száma tevékenységtípusonként 2000 és 2018 között

¹⁷ A bejelentési kritériumok száma összességében magasabb, mint a bejelentett balesetek teljes száma, mivel egy baleset több kritériumnak is megfelelhet.

¹⁸ A VI. mellékletben meghatározott kritériumok a súlyos balesetek Bizottság felé történő jelentéséhez.

2 TOVÁBBI LÉPÉSEK AZ IPARI BALESETEK HATÉKONYABB MEGELŐZÉSE ÉRDEKÉBEN

A tagállamok által a Seveso III. irányelv végrehajtásáról szolgáltatott adatok hasznos információkkal szolgálnak annak meghatározásához, hogy milyen intézkedések szükségesek az ipari balesetek megelőzésének további javításához. E célból három olyan fő eszközt azonosítottunk, amelyek lehetővé teszik az irányelv hatályának érdemi értékelését:

1. a végrehajtás és a megfelelés javítása;
2. a jelentéstétel javítása és egyszerűsítése;
3. a tagállamok és a Bizottság közötti, a levont tanulságokra és a bevált gyakorlatokra vonatkozó információcsere megerősítése.

A Seveso III. irányelv végrehajtásának és betartásának javítása

A Seveso III. irányelvet 2015. június 1-jéig kellett átültetni a tagállamok jogrendszerébe. Mivel 16 tagállam nem ültette át időben a jogszabályt, a Bizottság a 2015–2017-es időszakban értesítés elmaradásával kapcsolatos kötelezettségszegési eljárásokat indított. Az átültetési intézkedésekről szóló értesítést követően valamennyi ügyet lezárták.

A Bizottság szorosan figyelemmel kísérte az irányelv helyes átültetését is. 16 tagállamban észlelt átültetési problémákat, és ezek kezelése érdekében kötelezettségszegési eljárásokat indított vagy indít.

Bár a helyzet évről évre összességében javul – amint az a tagállami jelentések elemzéséből is kiviláglik –, a Bizottság feltárt bizonyos hiányosságokat, és meg fogja vizsgálni a meg nem felelés mögöttes okait (pl. a külső védelmi tervek és a nyilvánosság tájékoztatása tekintetében).

Amennyiben az ilyen hiányosságok – amelyek növelik a balesetek kockázatát, és ezáltal aláássák az irányelv célkitűzéseit –, strukturális, nem pedig egyszeri problémákból erednek, a Bizottság adott esetben fontolóra veszi kötelezettségszegési eljárás indítását¹⁹.

A jelentéstétel javítása és egyszerűsítése

A Bizottság folytatja a jelentéstételi folyamat javítására és egyszerűsítésére, valamint a szinergiák maximalizálására irányuló munkát az ipari üzemekre vonatkozó adatokat tartalmazó különböző adatbázisok összekapcsolása révén. Ennek célja a tagállamok által szolgáltatott adatok relevanciájának és minőségének javítása, az adminisztratív terhek csökkentése mellett.

Először is, a Bizottság fejleszteni kívánja a súlyos ipari balesetek adatbázisát (eMARS²⁰), amely jelenleg korlátozott információkat tartalmaz a tágabb értelemben vett, hosszabb távú társadalmi-gazdasági következményekről (pl. elveszett vagy károsodott tulajdon, hosszú távú környezeti károk, munkahely elvesztése, presztízavesztés, a környékre gyakorolt hosszú távú hatás), mivel a bejelentett információk jellemzően a közvetlen

¹⁹ Az „Uniók jog: jobb eredmények elérése a jobb alkalmazás révén” című közleményben (COM(2016) 8600 final) foglalt jogérvényesítési prioritásokkal összhangban.

²⁰ A Súlyos Balesetek Veszélyeivel Foglalkozó Iroda Minerva portálja, A súlyos vegyipari kockázatok elhárítását segítő technikai információk és eszközök gyűjteménye, <https://emars.jrc.ec.europa.eu/en/emars/accident/search>

hatásokhoz (pl. sérülések és halálesetek) kapcsolódnak. A súlyos ipari balesetek hosszú távú következményeinek hatékonyabb mérséklése szempontjából lényeges a balesetek társadalmi-gazdasági és környezeti hatásainak részletesebb értékelése.

Másodszor, a Bizottság javítani kívánja a *majdnem bekövetkezett balesetek* jelentését. Ezek olyan rendkívüli események, amelyek során vagyoni kár és személyi sérülés nem történt, de könnyen bekövetkezhetett volna. Ezért értékes információforrást jelentenek a levont tanulságok EU-szerte történő megosztásához.

Harmadszor, az elmúlt évek súlyos ipari baleseteiről való jelentéstétel valószínűleg hiányos lesz, mivel a teljes körű igazságügyi vizsgálatokhoz időre van szükség, és nehéz kétlépcsős jelentést készíteni a jelenlegi jelentéstételi rendszerben. A jelentéstételi rendszert a jövőben javítani kell annak érdekében, hogy megkönnyítsék a kétlépcsős jelentéstételt 1. a baleset bekövetkezése után röviddel benyújtott előzetes jelentéssel és 2. az összes vonatkozó vizsgálat elvégzését követően benyújtandó teljes jelentéssel.

Végezetül, ha a tagállamok által benyújtandó jelentésekhez több statisztikai mutatót hoznánk létre (pl. az ellenőrök és az ellenőrzések számát illetően), az lehetővé tenné az irányelvben meghatározott követelmények teljesítésének hatékonyabb nyomon követését. Ez egy újabb fontos információ lenne, különösen az ipari balesetek megelőzésének javítása érdekében levont tanulságok tekintetében, és hasznos hozzájárulás lenne a szennyezőanyag-mentesség figyelemmel kísérésére és jövőbeli alakulására vonatkozó integrált kerethez is.

A tagállamok és a Bizottság közötti információcsere fejlesztése

A súlyos ipari balesetek tanulságainak levonása és a hatósági ellenőrzések kulcsfontosságú elemei az ipari biztonsági kultúra Európai Unión belüli fenntartásának, valamint a balesetek megelőzésének és mérséklésének.

A Bizottság fontos feladatokat lát el az ipari balesetek megelőzése terén. Ebbe beleértendő különösen az ipari balesetek elemzése, a tagállamok támogatása a kockázat- és következményelemzésben, a hatósági ellenőrzésekkel foglalkozó technikai munkacsoport vezetése és az ellenőrzési eszközök biztosítása. Ezt a munkát folytatni kell és meg kell erősíteni az európai zöld megállapodásban meghatározott célkitűzések elérése érdekében.

A jelentés által felölelt időszak alatt a Bizottság szorosan együttműködött a tagállamokkal annak érdekében, hogy szükség esetén javítsák a kapacitásépítést, és meghatározzák az ipari balesetek megelőzésének javítása érdekében végrehajtandó intézkedések keretét. Az elkövetkező években ez magában foglalhatja a majdnem bekövetkezett balesetek bejelentésének további támogatását, a hosszú távú hatásoknak a jelentéstételbe való beépítését, valamint a balesetek társadalmi-gazdasági és környezeti hatásainak alaposabb feltérképezését is.

A vegyi anyagok kockázatkezelése terén (pl. a különös aggodalomra okot adó anyagok azonosítása, a nem helyettesíthető felhasználásokra vonatkozó kritériumok meghatározása²¹, a Bizottságnak a tagállamokban végzendő ellenőrzések elvégzésére

²¹ Figyelembe véve a nem helyettesíthető felhasználásoknak [az ózonréteget lebontó anyagokról szóló montreali jegyzőkönyvben](#) szereplő meghatározását, amelyet azért vezettek be, hogy felmérjék, valóban szükség van-e bizonyos vegyi anyagok használatára, elismerve ugyanakkor, hogy a vegyi anyagokra vonatkozó uniós szabályozási keret hatálya alá tartozó vegyi anyagok köre sokkal szélesebb, mint a Montreali Jegyzőkönyv hatálya alá tartozó vegyi anyagok specifikus köre.

való felhatalmazására vonatkozó javaslat) az európai zöld megállapodás, különösen annak szennyezőanyag-mentességi cselekvési terve és a kapcsolódó, vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági célú stratégia²² végrehajtásától várható fokozatos előrehaladás tovább fogja gyarapítani az ipari balesetek hatékonyabb megelőzéséhez szükséges ismereteket.

3 KÖVETKEZTETÉSEK

A Seveso III. irányelv, amely mintegy 12 000 olyan üzemre terjed ki, ahol veszélyes anyagok is jelen lehetnek, az ipari balesetek megelőzése révén fontos szerepet játszik a szennyezőanyag-mentesség előmozdításában a rendkívül iparosodott EU-ban. A 2005–2015-ös időszakban az EU-ban évente átlagosan kevesebb mint 25 súlyos baleset történt, amelyeknek a hatásai egyre kisebbek voltak. Ez az irányelv széles körben referenciaként szolgál az ipari balesetekkel kapcsolatos politika tekintetében és világszerte számos országban szolgált követendő jogalkotási modellként.

A tagállami jelentések elemzése azt mutatja, hogy szinte minden területen (nyilvános információk, külső védelmi tervek kidolgozása, sérülések száma stb.) javult a Seveso III. irányelv rendelkezéseinek végrehajtása a korábbi időszakok adataihoz képest.

Azonban még egyetlen baleset is túl sok, és további erőfeszítésekre van szükség a megelőzés javítása érdekében, amint azt az európai zöld megállapodás és a szennyezőanyag-mentességi cselekvési terv is szorgalmazza. A Bizottság ezért fokozni fogja a Seveso III. irányelv rendelkezéseinek megfelelő végrehajtása érdekében tett erőfeszítéseit, és szükség esetén megteszi a jogérvényesítési intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy e rendelkezéseket ténylegesen betartsák, és azok meghozzák a kívánt környezeti és egészségügyi eredményeket. Erősíteni fogja továbbá a tagállamokkal az ipari balesetek megelőzésének javítása érdekében folytatott együttműködését.

E tekintetben a Környezetvédelmi Főigazgatóság és az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatósága szinergiákat alakít ki a Seveso III. irányelv és az uniós polgári védelmi mechanizmus között a súlyos ipari balesetekkel kapcsolatos megelőzés, felkészültség és reagálás javítása érdekében. Ezen erőfeszítések magukban foglalják a Seveso-üzemek elektronikus információlekérdezési rendszerének (Seveso Plants Information Retrieval System, eSPIRS) a globális katasztrófariaszti és koordinációs rendszerbe²³ történő integrációját, melynek révén a gazdasági szereplők és az illetékes tagállami hatóságok riasztást kapnának minden olyan eseményről, amely súlyos ipari balesetet idézhet elő. A Bizottság (a Környezetvédelmi Főigazgatóság és a Közös Kutatóközpont) és az Európai Környezetvédelmi Ügynökség szintén megkezdte az üzemekre és a súlyos balesetekre vonatkozó jelentéstételi kötelezettségek javítására és észszerűsítésére irányuló munkát. Ezen túlmenően a Közös Kutatóközpont Súlyos Balesetek Veszélyeivel Foglalkozó Irodája továbbra is tudományos és technikai támogatást nyújt a tagállamoknak, különösen a hatósági ellenőrzésekkel foglalkozó technikai munkacsoport és annak kölcsönös közös látogatásokat célzó programja keretében.

²² A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégia a toxikus anyagoktól mentes környezetért ([COM/2020/667 final](#)).

²³ <https://www.gdacs.org/>

Ez a jelentés a legfrissebb összegyűjtött adatokat mutatja be, és célja, hogy objektív tájékoztatást nyújtson a Seveso III. irányelv tényleges működéséről, valamint az irányelv célkitűzéseinek fényében elért előrehaladásról. A következő, 2019–2022-es időszakra vonatkozó jelentésben szereplő információkkal együtt lehetővé teszi majd a Bizottság számára annak megítélését, hogy a 29. cikk (1) bekezdésének megfelelően 2023-ban szükség lesz-e az irányelv hatályának felülvizsgálatára.